

Kolmijaosta hienojakoisempiin eroihin?

Tarkastelussa kuuden suurimman eduskuntapuolueen jäsenistöjen ammattirakenteet

ARTTU SAARINEN & AKI KOIVULA & ILKKA KOIRANEN & JUKKA SIVONEN

Puolueiden jäsenistä tiedetään varsin vähän, vaikka he ovat parlamentaarisen politiikan ja yhteiskunnallisen muutoksen näkökulmasta avaintoimijoita. Artikkelissa tarkastellaan, mitä ammattiryhmiä puoluejäsenet edustavat ja minkälaisia eroja puolueiden väliltä on löydettävissä. Tutkimus tuottaa uudenlaista tietoa puolueiden välisistä jakolinjoista ja intresseistä jälkiteollisen yhteiskunnan kontekstissa.

.....
English summary at the end of the article

Johdanto

Perinteisten suurimpien puolueiden – keskustan, kokoomuksen ja SDP:n – jäsenmäärät ovat laskeneet merkittävästi kolmen viime vuosikymmenen aikana. Suurten puolueiden jäsenmäärien laskun taustalla on laajemmat kulttuuriset ja rakenteelliset muutokset suomalaisessa poliittisessa kentässä. Nykytutkimuksen mukaan, perinteiset kollektiivisen poliittisen toiminnan muodot ovat korvautumassa yksilöllisellä poliittisella osallistumisella, joka liittyy entistä löyhemmin perinteisiin luokkapohjaisiin poliittisiin liikkeisiin (esim. Bennett 2012). Samalla kun luokkapohjaiset sidokset ovat heikentyneet, on myös puolue-eliittien oletettu irtautuvan yhä enemmän jäsenistöstään ja heidän elämämaailmastaan (esim. Katz & Mair 2009; Koskimaa 2017). Tällaiset edellä kuvatut muutokset ovatkin aiheuttaneet puolueinstituutiolle merkittäviä muutospaineita.

Perinteisten luokkapohjaisten puolueiden jäsenmäärien laskiessa perussuomalaisten ja vihreiden jäsenmäärät ovat kasvaneet huomattavasti kymmenen viime vuoden aikana (ks. Vaalitutkimuskonsortio 2017). Yhteiskunnallisen aseman sijaan kansalaisten puoluevalintaa ohjaavatkin

yhä enemmän arvoihin kiinnittyvät kysymykset (esim. Knutsen 2017). Teollisuuden hiipumisesta seuranneella jälkiteollisella aikakaudella aiempaa suurempi osa ihmisistä pitää ensisijaisesti tärkeinä taloudelliseen sekä fyysiseen turvallisuuteen kytkeytyvän materialismin sijaan arvoliberaaliuuden, feminismin ja ekologisuuteen liittyviä postmateriaalisia kysymyksiä (Inglehart 2008; Dalton 2014). Toisaalta voimakkaasti yleistyneet postmaterialistiset arvot ovat aiheuttaneet vastareaktion, jonka myötä populistiset, nationalistiset ja uuskonservatiiviset toimijat ovat lisänneet kannatusta (Inglehart & Norris 2016; Oesch 2008). Edellä kuvattu arvopuolueistuminen näyttääkin tuottaneen myös uudenlaisia toimijoita suomalaiselle poliittiselle kentälle. Postmaterialismin ja kansallismielisen populismin välinen ristiriita tiivistyy erityisesti vihreiden ja perussuomalaisten välille (Westinen 2015).

Muutoksen ytimessä olevista puolueiden jäsenistä tiedetään kuitenkin varsin vähän. Puoluejäsenet ovat monella tapaa ensisijaisen merkittävä joukko parlamentaarisen päätöksenteon ytimessä: puolueiden aktiiviset jäsenet muodostavat edelleen puoluevaltuuston tai piirijärjestöjen kautta puolueiden tosiasiallisen poliittisen linjan ollen

näin osa kansallista tai paikallista poliittista eliittiä (Mickelsson 2015). Sen vuoksi on tärkeää tietää, millaisista lähtökohdista jäsenet muovaavat puolueiden poliittisia tavoitteita.

Tässä artikkelissa keskitymme tarkastelemaan puolueiden jäsenistöjen ammatillisia rakenteita. Yhteiskunnallisen valta-aseman on nähty olevan voimakkaasti liitoksissa nimenomaan yksilön ammattiasemaan (Erola 2009). Poliittisen kiinnittymisen muutoksesta huolimatta yhteiskuntaluokalla ja ammattiasemalla voidaan edelleen nähdä olevan myös merkittävä asema poliittista toimintaa jäsentävänä tekijänä (esim. Wass & Borg 2016; Westinen 2016). Aiemmin suomalaisten puolueiden ammattirakenteita on tarkasteltu perinteisen luokkajoon näkökulmasta (esim. Forma 1999). Perinteisten ammattiasemiin perustuvien yhteiskuntaluokkien sisällä on tapahtunut kuitenkin merkittävää poliittista eriytymistä (Güveli 2006; Jansen & al. 2011) ja yksittäisiin ammattiryhmiin perustuvien mikroluokkien merkitys on kasvanut poliittista käyttäytymistä selittävänä tekijänä (Weeden & Grusky 2012).

Käsitlemme jäsenten ammatillista asemaa kuuden suurimman puolueen jäseniltä vuonna 2016 kerätyn kyselytutkimusaineiston avulla. Kysely on ensimmäinen laatuaan 2010-luvulla ja laajuudessaan poikkeuksellinen suomalaisen politiikan tutkimuksen historiassa (ks. aiemmat jäsentutkimukset Borg 1998 ja Jutila 2003). Havaintomäärältään laaja aineisto mahdollistaa hienoja-koisten ammattimittareiden käytön, mikä on tärkeää näin vähän tutkitun ryhmän tarkastelussa.

Ennen empiiristä analyysia käymme läpi, miten työmarkkinoiden sekä ammattirakenteiden on nähty perinteisesti olevan yhteydessä politiikkaan ja poliittiseen suuntautumiseen. Käsitlemme myös, minkälaisia muutoksia näissä yhteyksissä on havaittu viime vuosina.

Ammatti puoluevalinnan osatekijänä

Suomalaisilla puolueilla on perinteisesti ollut synthyetkiinsä asti paikantuvat vahvat ja selväpiirteiset yhteydet erilaisiin ammattiryhmiin. Esimerkiksi sosiaalidemokraattien historiassa työntekijöiden oikeuksien puolustaminen on toiminut liikkeen alulle panevana voimana (Mickelsson 2015, 370–372). Tämä näkyy edelleen sosiaalidemokraattien harjoittamassa politiikassa. Yleisesti voidaan ajatella, että perinteiset puolueet ovat synty-

neet pääosin juuri työelämään vaikuttaneiden yhteiskunnallisten murrosten seurauksena (Mickelsson 2015, 367–374).

Voimakkaista ammattiryhmäyhteyksistä johtuen puolueita on perinteisesti hahmotettu niiden edustamien intressiryhmien kautta. Henry Valenin ja Stein Rokkanin (1974) klassisessa kolmi-jaossa oikeiston on nähty edustavan elinkeinoelämän intressejä, keskustan maatalousväestön intressejä ja vasemmiston työntekijäryhmien intressejä. Valenin ja Rokkanin mallissa kunkin perinteisen suuren puolueen intressit ovatkin selvästi palautettavissa ammatteihin perustuvaan luokkajakoon.

Klassinen kolmijako soveltuu kuitenkin rajallisesti jälkiteolliseen yhteiskuntaan. Suomessa erityisesti vihreät ja perussuomalaiset ovat hankalasti palautettavissa perinteiseen luokkajohjaiseen intressiryhmäajatteluun. Aiemmassa tutkimuksessa on muun muassa havaittu, että vihreät ovat kokoomuslaisten tapaan erittäin korkeasti koulutettuja, mutta heillä ei kuitenkaan ole oikeistopuolueille ominaisia vahvoja verkostoja työnantajiin tai elinkeinoelämään. Perussuomalaisten jäsenistössä puolestaan on kaikkiin muihin puolueisiin verrattuna enemmän työntekijäammateissa toimivia, mutta puolueen yhteydet työntekijäjärjestöihin ovat kuitenkin selvästi heikommat kuin vasemmistopuolueilla. Samoin perussuomalaisten jäseniin kuuluu merkittävästi enemmän yrittäjiä kuin vasemmistopuolueisiin tai vihreisiin. (Koiranen & al. 2017a; 2017b.)

Uusien puolueiden kannatuksen kasvuun voidaan nähdä vaikuttaneen voimakkaasti laajemat työelämään ja ammattirakenteisiin liittyvät muutokset. Ensinnäkin globalisaation, automatisaation ja digitalisaation kaltaiset kansainväliset murrokset ovat tähän mennessä horjuttaneet voimakkaasti erityisesti teollisuuden alan ammattirakenteita ja työllisyysnäkyviä. Toiseksi teollisuuden hiipumisesta seuranneella jälkiteollisella aikakaudella työelämän epävarmuus on koetellut yhä enemmän myös keskiluokkaisia ja korkeaa koulutusta vaativia ammattiryhmiä. Korkea koulutukseen ei välttämättä enää lisää samassa suhteessa ihmisten taloudellista hyvinvointia tai määritä yksilöiden asemaa yhteiskunnassa niin suoraviivaisesti kuin aiemmin. (Jokinen & al. 2015.)

Laajoista rakenteellisista sekä kulttuurisista murroksista johtuen perinteiset luokkajaoat ovat osittain menettäneet merkitystään puoluevalinnassa (esim. Jansen & al. 2013). On kuitenkin

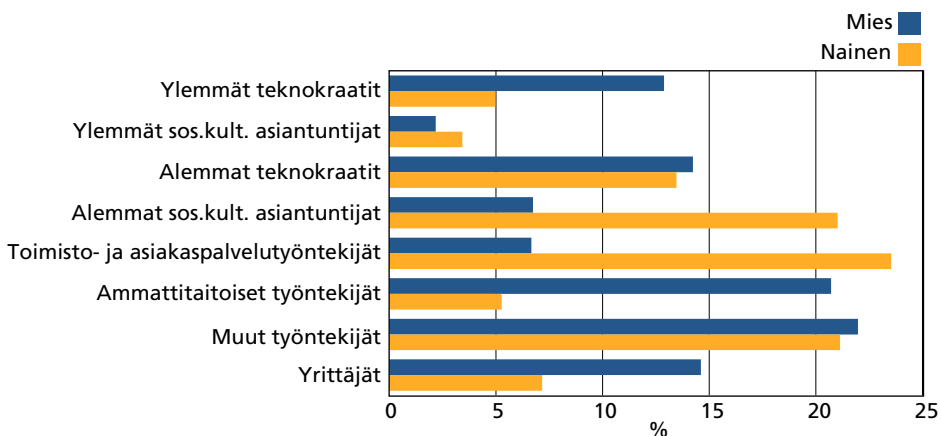
liioiteltua väittää, että kansalaisten ammatillinen asema ei vaikuttaisi enää poliittiseen osallistumiseen (esim. Wass & Borg 2016) tai puoluevalintaan (Westinen 2016). Viimeaikaisen tutkimuksen perusteella ammatilliset viiteryhmät ovat nykyaikana vain entistä pienempiä ja tarkkarajaisempia (Weeden & Grusky 2012). Ammattiluokkien moninaistumisen vuoksi perinteisiä määrällisen luokkatutkimuksen luokitteluja, kuten EGP-luokittelua, on kritisoitu muun muassa sen vuoksi, etteivät ne ota huomioon eri luokka-asemien sisäistä variaatiota. Esimerkiksi EGP-luokittelun hierarkian ylimpään osaan eli erityisasiantuntijoihin ja professioammattien edustajiin kuuluu hyvin erilaisissa työtehtävissä työskenteleviä ja erilaisissa yhteiskunnallisessa asemassa olevia yksilöitä. Näin ollen myös puolueiden ammattirakenteita on järkevää tarkastella aikaisempaa hienojakoisemmalla mittarilla.

Tässä tutkimuksessa teoreettisena ja metodologisena työkaluna hyödynnämme Ayse Güvelin (2006) EGP-luokitusta. Luokittelu pureutuu erityisesti asiantuntija-ammatteihin jakamalla ne niin sanottuihin *sosiaali- ja kulttuurialan asiantuntijoihin* ja *teknokraatteihin*. EGP-mallissa sijoittuminen korkeimpaan luokkaan takaa keskimäärin erilaisen yhteiskunnallisen valta-aseman, riippuen työskenteleekö teknokraattina vai naisvaltaisissa sosiaali- ja kulttuurialan ammattitehtävissä. Aikaisemman tutkimuksen perusteella EGP-mallin mukaisen luokittelun on nähty selittävän hyvin muun muassa poliittista suuntautumista

(esim. Jansen & al. 2011), sosiaalista liikkuvuutta (Güveli & al. 2012) ja koulutusasenteita (Rinne & al. 2015).

Güvelin muodostama EGP-malli osoittaa myös sen, miten sukupuoli liittyy merkittäväällä tavalla ammattirakenteisiin. Tutkimuksen mukaan suomalaiset työmarkkinat ovat Euroopan unionin maista kuudenneksi voimakkaimmin sukupuolittuneet (Mikkilä 2013). Kuviosta 1 on nähtävissä, miten väestötasolla naiset työskentelevät miehiä merkittävästi useammin nimenomaan matalammin palkatuissa sosiaali- ja kulttuurialan asiantuntijatehtävissä sekä toimistotyöntekijöinä. Miehet puolestaan ovat naisia selkeästi useammin ylempiä teknokraatteja, yrittäjiä sekä ammattitaitoisia työntekijöitä.

Aikaisemmassa tutkimuksessa sukupuolen on myös nähty vaikuttavan merkittäväällä tavalla puoluevalintaan. Tutkimuksissa on esimerkiksi havaittu, että naiset ovat alkaneet viimeisten vuosikymmenten aikana suosia miehiä useammin vasemmistopuolueita, kun vielä 1970-luvulle saakka naiset äänestivät miehiä useammin konservatiivisia keskusta-oikeisto-puolueita (Abendschön & Steinmetz 2014; Inglehart & Norris 2003). Tätä ilmiötä kutsutaan *moderniksi sukupuolikuiluksi*. EGP-luokittelun voidaan nähdä kuvastavan sitä, miten poliittisessa suuntautumisessa ilmenevä moderni sukupuolikuilu ainakin osin toteutuu sukupuolittuneiden ammattirakenteiden kautta (ks. Hart & al. 2009; Inglehart & Norris 2000). Esimerkiksi Alankomaita koskeva tutkimus viittaa

Kuvio 1. EGP-luokat väestötasolla, työllisten 18–74-vuotiaiden osuudet (%) sukupuolittain vuonna 2014 (Työssäkäyntitilasto).

siihen, että miesvaltaisten alojen teknokraatit kannattavat enemmän oikeistoa, naisvaltaiset sosiaali- ja kulttuurialan asiantuntijat taas erityisesti punavihreää ”uutta vasemmistoa” (Jansen & al. 2011).

Tutkimusasetelma

Tutkimme seuraavaksi, mitä ammattiryhmiä suurimpien puolueiden jäsenet edustavat ja miten puolueiden ammattirakenteet eroavat toisistaan. Kuten johdannossa ja toisessa käsittelyluvussa toimme esille, suomalaisten poliittinen osallistuminen on muuttunut viime vuosina laajojen rakenteellisten ja kulttuuristen murrosten seurauksena. Näyttäisi siltä, että perinteiset suuret puolueet eivät enää pysty houkuttelemaan jäseniä siinä määrin kuin 1970–1980-luvuilla, millä voi olla merkittävä yhteys myös puolueiden ammattirakenteisiin. Pyrimme arvioimaan näiden murrosten vaikutusta jäsenten ammattirakenteisiin tarkastelemalla erikseen aktiivi- ja rivijäseniä sekä eri aikaan puolueisiin liittyneitä. Lopuksi analysoimme myös, miten puolueiden ammattirakenteet ovat muuttumassa sukupuolittain. Sukupuolittaisen analyysin ja puolueeseen liittymisajan yhtäaikainen tarkasteleminen kertoo myös puoluekentän muutoksesta.

Aineistona käytämme kuuden suurimman puolueen jäseniltä kerättyjä kyselyitä. Turun yliopiston taloussosiologian oppiaineen keräämät aineistot koostuvat yhteensä 12 427 keskustan, perussuomalaisten, kokoomuksen, SDP:n, vihreiden sekä vasemmistoliiton jäsenten mielipiteistä, verkostoista sekä taustatiedoista. Keräsimme aineistot yhteistyössä puolueiden kanssa vuoden 2016 maalis- ja syyskuun välisenä aikana. Kristillisdemokraattien ja RKP:n jäsenille ei ole vielä tehty vastaavia kyselyitä, ja he eivät siksi ole mukana analyysissa.

Kunkin puolueen jäseniltä kerättävien kyselyiden otoskoot ja keruutavat vaihtelivat puolueiden jäsenmäärän sekä puolue toimistojen toiveiden mukaan. Keskimäärin kyselyyn vastasi 24 prosenttia alkuperäisistä otoksista. Aineistossamme on yhteensä 3 967 keskustalaista, kokoomuslaisia 951, perussuomalaisia 1 932, sosiaalidemokraatteja 1 540, vihreitä 1 653 sekä vasemmistoliittolaisia 2 384. (lisätietoa kyselytutkimuksesta Koironen & al. 2017a; Keipi & al. 2017). Kokoomuksen ja vihreiden tapauksessa vastaukset kerättiin ainoastaan sähköisesti, kun muiden puoluei-

den jäseniä lähestyttiin myös kirjepostitse. Vihreiden osalta otoskehikko kattoi lähes 90 prosenttia koko jäsenistöstä; kokoomuksen osalta noin 60 prosenttia.

Aineisto edustaa puolueiden jäsenistöjä kohtalaisen hyvin iän ja sukupuolen mukaan. Havaitsimme kuitenkin, että aivan vanhimmat jäsenet ovat hieman aliedustettuna. Oikaisimme tätä virhettä muodostamalla painomuuttujat, jotka korjaavat samalla myös puolueiden otoskokoja vastaamaan puolueiden tosiasiallista kokoa. Tämän tutkimuksen tulokset eivät kuitenkaan ole riippuvaisia otoskokojen vaihtelusta, koska estimoimme eri ammattiryhmien todennäköisyydet kunkin puolueen muodostamiin perusjoukkoihin, joiden avulla vertailemme puolueiden rakenteita. Teimme todennäköisyyslaskelmat multinomiaalisen regressioanalyysin perusteella mallintamalla eri ammattiryhmien todennäköisyyttä puolueittain. Yksittäisten puolueiden asettaminen perusjoukoksi mahdollistaa myös jäsenmäärältään pienempien puolueiden ammattirakenteiden suhteuttamisen jäsenmäärältään suurempien rakenteisiin.

Tehdessämme vertailuja jäsenten aktiivisuuden ja jäsenyyden keston mukaan asetamme yhden taustamuuttujan alaluokan vertailuryhmäksi, johon vertaamme muita alaluokkia puolue tasolla. Analyysin perusteella estimoimme eri ryhmille – eli aktiiveille ja rivijäsenille sekä eri liittymisvuosille – omat todennäköisyydet. Jäsenyyden keston vaikutuksen tarkastelussa huomioimme jäsenten iän vaikutuksen vakioimalla sen vaihtelun eri liittymisvuosien tasoilla. Sukupuolen merkityksen muutosta arvioimme siten, että lisäsimme puoluekohtaisiin malleihin sukupuolen ja jäsenyyden keston interaktiovaikutuksen, minkä perusteella puolestaan estimoimme sukupuolen marginaalivaikutusta eri liittymisvuosille. Hyödynsimme vertailuissa marginaalivaikutuksia (*average marginal effects [AME]*), jotka kuvaavat naisten todennäköisyyttä suhteessa miehiin eri ammattiryhmissä vaihteluvälillä 0–1. Tuloksin helpottamiseksi marginaalivaikutusten arvot on kerrottu sadalla kuvaamaan sukupuolten välistä eroa prosenttiyksiköissä.

Suorien todennäköisyyksien ja marginaalivaikutusten kohdalla on myös esitetty luottamusvälit, jotka kuvaavat sitä vaihteluväliä, jossa estimoitu todennäköisyys tai marginaalivaikutus sijaitsee 95 prosentin todennäköisyydellä myös perusjoukossa. Kuten aikaisemmin mainitsimme, perusjoukoksi on tässä asetelmassa määritelty jokainen

yksittäisistä puolueista. Arvioimme ammattiryhmien välisiä tilastollisia eroja sen perusteella, kohtaavatko vertailtavien todennäköisyyksien luottamusvälien ylä- ja alarajat. Jos esimerkiksi yhden puolueen sisällä kahden ammattiryhmän todennäköisyyksien luottamusvälien ylä- ja alaraja eivät kohtaa, ammattiryhmien välillä on hyvin todennäköisesti ero myös perusjoukossa (esim. Williams 2012) eli tässä tapauksessa yksittäisen puolueen jäsenistössä.

Jäsenten yhteiskunnallisen aseman tarkastelussa hyödynnämme Ayse Güvelin (2006) kehittämää ammattiluokitusta. Kuten totesimme aiemmin, luokittelu syvennyy erityisesti asiantuntija-asemassa oleviin, jotka jaetaan niin sanottuihin sosiaali- ja kulttuurialan asiantuntijoihin ja teknokraatteihin. Muiden ammattiryhmien osalta luokittelu vastaa perinteistä EGP-luokitusta. Jako teknokraattien sekä sosiaali- ja kulttuurialan asiantuntijoiden välillä perustuu kolmeen kriteeriin, joissa huomioidaan 1) kuinka vaikeaa työnantajan on valvoa työhön kuuluvia tehtäviä, 2) sisältääkö työ sosiaalipalvelua sekä 3) edellyttääkö työn kunnollinen suorittaminen sosiokulttuurista tietämystä. Helposti valvottavat ammatit luokitellaan teknokraateiksi ja puolestaan vaikeasti valvottavat ammatit, jotka sisältävät joko sosiaalipalvelua tai joiden kunnollinen harjoittaminen edellyttää sosiokulttuurista tietämystä, on luokiteltu sosiaali- ja kulttuurialan asiantuntijoiksi. Vaikeasti valvottavat ammatit, jotka eivät edellytä kumpaakaan edellä mainituista – kuten matemaatikot – luokitellaan teknokraateiksi. Tyypillisiä esimerkkejä teknokraattien ammasteista ovat yritysjohtajat, luonnontieteilijät ja insinöörit. Sosiaali- ja kulttuurialan asiantuntijoita taas ovat esimerkiksi lääkärit, opettajat ja yhteiskuntatieteilijät. (Ks. Güveli 2006).¹

Käyttämämme ammattiasemamuuttuja perustuu alun perin avovastauksena kysytyyn kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin ilmoittamaan nykyinen ammatti tai vaihtoehtoisesti edellinen ammatti, mikäli ei ole tällä hetkellä työelämässä. Avoimet vastaukset koodattiin myöhemmin ISCO-08- ja ISCO-88-ammattiluokitusten mukaisesti (ks. lisää ISCO-luokituksista ILO 2017). Tässä tutkimuksessa hyödynnettävä Güvelin ammattiluokittelu on tehty ISCO-88-ammattiluokituksen pohjalta. Güvelin luokituksista poiketen yhdistimme myös sairaanhoitajat ja kätilöt alem-

piin sosiokulttuurisiin asiantuntijoihin asiakaspalvelutyöntekijöiden sijaan. Suomessa sairaanhoitajat ja kätilöt ovat korkeakoulutettuja ja näin ollen rinnastettavissa muihin alempiin asiantuntija-ammatteihin.

Avoimena kysytty ammattikysymys tuotti jonkin verran puuttuvia ja sellaisenaan hienojakoisempaan luokitteluun sopimattomia vastauksia. Merkittävä osa yrittäjistä ei eriteltyt erikseen ammattiaan, vaan vastasi ainoastaan ”yrittäjä”, minä vuoksi olemme yhdistäneet kaikki yrittäjät omaksi luokakseen alkuperäisestä EGP-luokituksista poiketen.² Olemme kuitenkin tarkastelleet myös yrittäjien ammatteja hienojakoisemmin niiden vastaajien osalta, jotka ilmoittivat tarkemman ammatin.

Lisäksi muodostimme omat ylimääräiset luokat niille ylemmille ja alemmille asiantuntijoille, jotka vastasivat ammatikseen pelkästään ”erityisasiantuntija” tai ”asiantuntija”. Noin 10 prosenttia kaikista vastaajista jätti vastaamatta kokonaan ammattikysymykseen. Näistä enemmistö, yli 60 prosenttia, oli joko opiskelijoita tai eläkeläisiä.

Koska aktiiveilla on keskeinen rooli puolueiden poliittisen linjan määrittelyssä, tarkastelemme myös miten aktiivisia eri ammattiryhmissä toimivat ovat puolueissa. Tarkastelemme aktiivisuutta jäsenten subjektiivisen arvion perusteella. Kysyimme jäseniltä, kokevatko he olevansa puolue-toiminnassa 1) ”rivijäseniä”, 2) ”paikallisesti tai valtakunnallisesti melko aktiivisia” vai 3) ”paikallisesti tai valtakunnallisesti erittäin aktiivisia”. Ennen ammattiryhmittäistä tarkastelua yhdistimme melko aktiiviset ja erittäin aktiiviset jäsenet yhdeksi ryhmäksi. Nämä aktiivit jakautuivat puolueittain kohtalaisen tasaisesti ja tämä kertoo mittarin olevan varsin validi. Perussuomalaisissa oli suurin osuus aktiiveja, noin 50 prosenttia. Vihreissä sen sijaan oli pienin, noin 30 prosenttia.

Puoluejäsenyyden kestoa tiedustelimme lomakkeessa kolmiluokkaisella kysymyksellä, jonka vaihtoehdot olivat 1) ”alle 5 vuotta”, 2) ”5–10 vuotta” ja 3) ”yli 10 vuotta”. Emme kysyneet puoluejäsenyyden kestoa erikseen avoimena kysymyksenä, koska erityisesti osalle vanhemmista vastaajista liittymisvuoden arvioiminen olisi oletettavasti verrattain hankalaa. Kaiken kaikkiaan kyseinen ryhmittely onnistui teknisessä mielessä hyvin, kos-

1 EGP-luokittelun tarkempi tekninen luokittelu on saatavilla erikseen pyydetessä kirjoittajilta.

2 Keskustan yrittäjistä 79 prosenttia, kokoomuksen yrittäjistä 73 prosenttia ja perussuomalaisten yrittäjistä 66 prosenttia ilmoitti tarkemman ammatin.

ka puoluejäsenet keskimäärin jakautuivat suhteellisen tasaisesti jokaiseen kolmeen luokkaan. Kaikkien tarkasteltavien muuttujien puoluekohtaiset jakaumatiedot on esitetty kattavasti liitetaulukossa 1 (ks. www.julkari.fi).

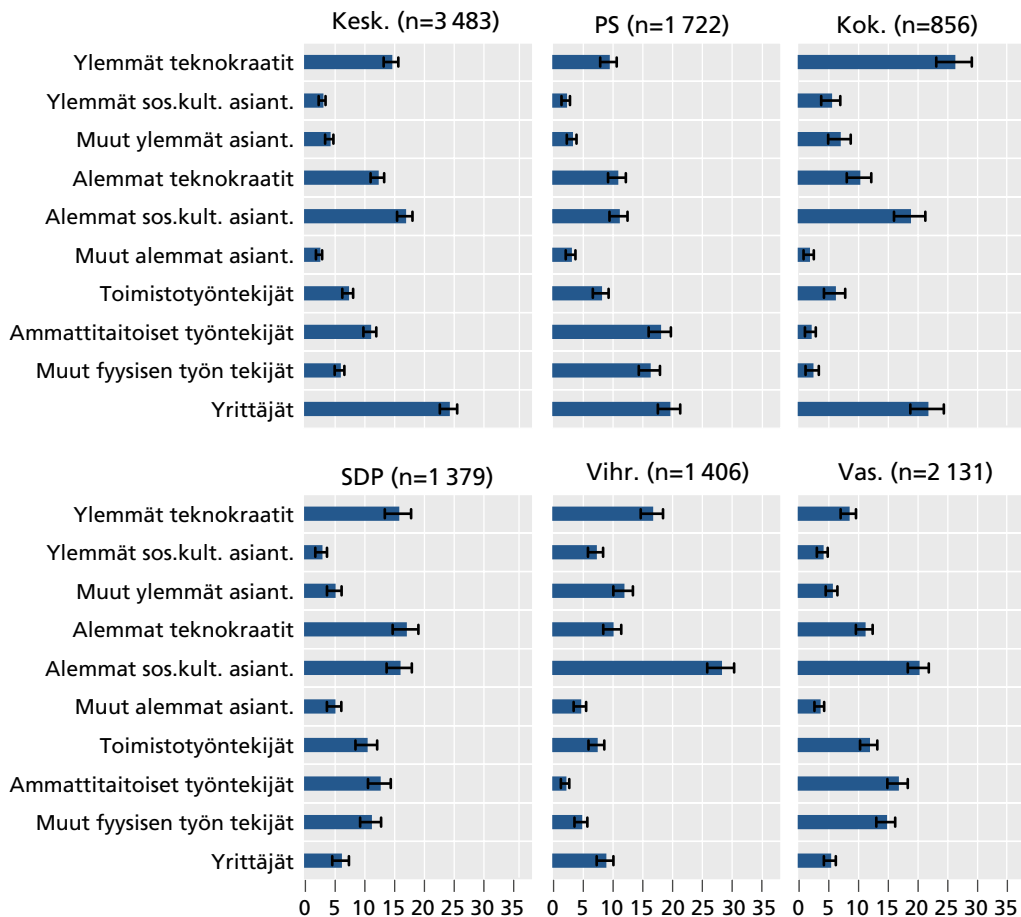
Tulokset

Aloitamme analyysin tarkastelemalla puolueiden ammattirakenteiden suoria jakaumia, jotka on esitetty kuviossa 2. Aikaisemman tiedon perusteella tiedämme, että puolueiden jäsenet ovat keskimääräistä väestöä korkeammassa asemassa ja puolueiden välillä on merkittäviä eroja jäsenten karkeissa ammattirakenteissa. Hienojakoisemman tarkastelun perusteella merkittävimmät erot puolueiden välillä näyttäisivät paikantuvan erityisesti sosiaali-

ja kulttuurialan asiantuntija-ammattien sekä yrittäjien osuuksiin. Kohtalaisen suuria eroja havaitaan myös eri työntekijäammattien ja ylempien teknokraattiammattien osuuksissa (kuvio 2).

Kokoomus ja vihreät ovat tyypillisesti olleet jäsen- ja kannattajarakenteeltaan samankaltaisia tarkasteltaessa koulutus- ja ammattiasemarakenteita. Hienojakoisempi ammattirakenteiden tarkastelu kuitenkin osoittaa, että puolueiden välillä on suuria eroja. Kokoomuksen jäsenistä jopa neljännes on ylempiä teknokraatteja, kun vastaavasti vihreiden jäsenistä teknokraatteja on noin 15 prosenttia. Sen sijaan vihreissä on kaikkiin muihin puolueisiin verrattuna huomattavasti suurempi osuus ylempiä ja alempia sekä sosiaali- ja kulttuurialan asiantuntijoita.

Ammattirakenteissa näkyy mielenkiintoinen juopa nykyisten hallitus- ja oppositio puolueiden

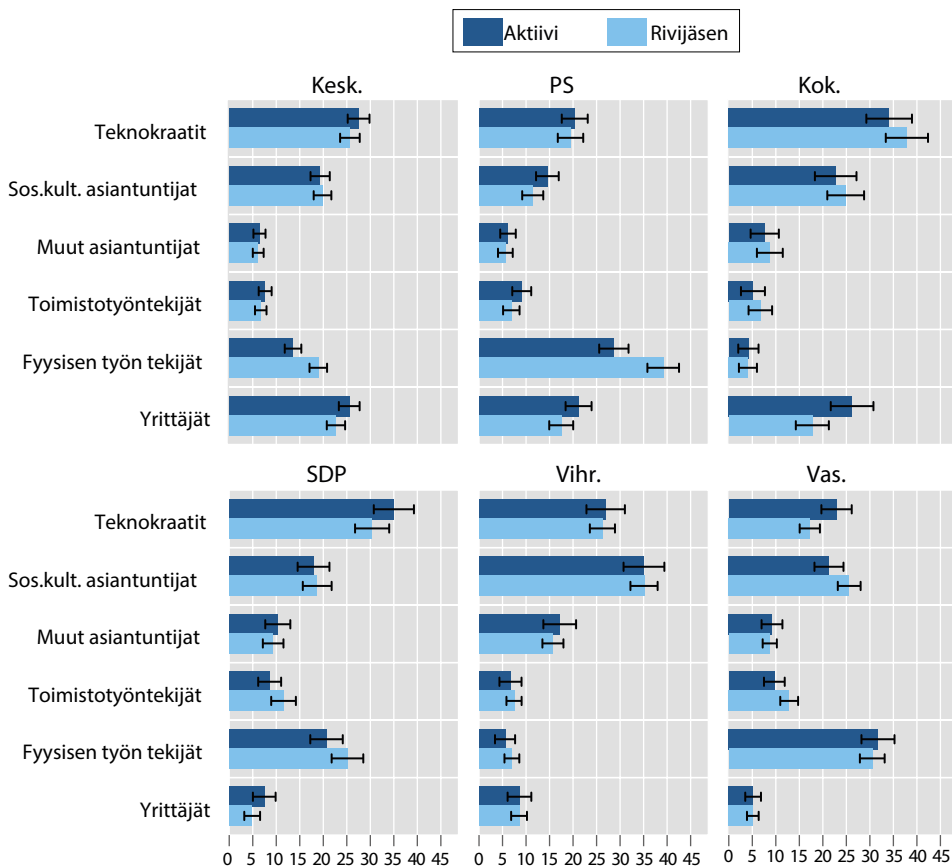

Kuvio 2. Puoluejäsenten ammatillinen jakautuminen EGPG-luokan mukaan, %. Tarkat osuudet on esitetty liitetaulukossa 1 (ks. www.julkari.fi).

välillä. Juha Sipilän hallituksen kolmen puolueen jäsenistöissä on huomattavasti enemmän yrittäjiä kuin oppositiipuolueiden jäsenistöissä. Tästä näkökulmasta ei ole yllättävää, että joiltain osin hallituspuolueilla on ollut helppoa löytää riittävän yhtenäiset tavoitteet kansantalouden kohentamiseksi erityisesti yrittäjien lähtökohdista. Toisaalta on kuitenkin huomautettava, että yrittäjät jakautuvat myös hallituspuolueiden välillä selkeästi eri aloille. Tarkastelemalla niitä yrittäjiä, jotka antoivat tarkemmat tiedot ammatistaan, havaitaan keskustan yrittäjistä olevan yli 60 prosenttia maanviljelijöinä tai metsätyöntekijöinä, kun taas kokoomuksen yrittäjistä lähes yhtä suuri osuus on joko johtajia tai ylempiä toimihenkilöitä. Sen sijaan muihin hallituspuolueisiin verrattuna perussuomalaisten yrittäjistä huomattavasti suurempi osuus tekee rakennus-, korjaus-, valmistus- tai kuljetustyötä.

Perussuomalaisia onkin useissa yhteyksissä pidetty nykyisenä ”duunaripuolueena”. Jäsenistön ammattirakenteen perusteella tämä näyttäisi pitävän paikkansa. Puolueessa on esimerkiksi eri työntekijäammateissa toimivia suurempi osuus kuin perinteisissä työväenpuolueissa, SDP:ssä ja vasemmistoliitossa. Selkein ero perussuomalaisten ja vasemmistopuolueiden välillä havaitaan tarkasteltaessa toimisto ja asiakaspalvelutyöntekijöitä, joita pääasiassa fyysisen työn tekijöiden edustamassa perussuomalaisissa on huomattavasti pienempi osuus kuin vasemmistopuolueissa.

Seuraavaksi tarkastelemme, näkyvätkö erot ammattirakenteissa puolueiden aktiivien keskuudessa. Kuviossa 3 on esitetty EGPG-luokkien mukaiset osuudet sekä puolueaktiiville (tummemmat värit) että rivijäsenille (haaleammat värit). Ensimmäisen tulosluvun perusteella voitiin havaita samnlaisia osuuksia ylempien ja alempien asian-

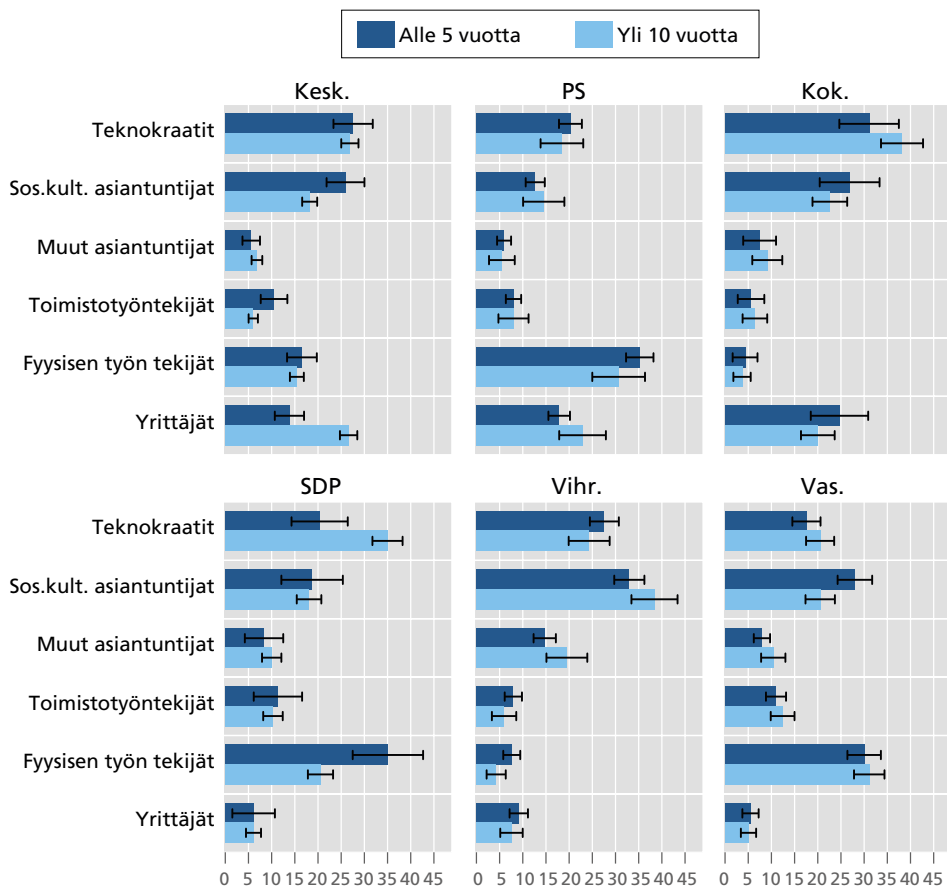
Kuvio 3. Puolueaktiivien ja rivijäsenten ammatillinen jakautuminen EGPG-luokan mukaan, %. Tarkat osuudet on esitetty liitetaulukossa 2 (ks. www.julkari.fi).

tuntijaluokkien välillä sekä ammattitaitoisten ja muiden fyysisen työntekijöiden välillä. Näin ollen oli perusteltua yhdistää ylempät ja alemmat asiantuntijaluokat, kuten myös fyysistä työtä tekevät.

Puolueiden väliset erot ammattirakenteissa heijastuvat myös pääsääntöisesti puolueaktiivien ammattirakenteisiin. Erityisesti vihreiden jäsenistössä on hyvin yhdenmukainen ammattirakenne aktiivi- ja rivijäsenten välillä. Muissa puolueissa on kuitenkin havaittavissa pieniä eroja joidenkin ammattiryhmien sisällä. Perussuomalaisissa on puolueista eniten sisäistä hajontaa. Puolueen aktiiveihin kuuluu suhteellisesti enemmän yrittäjiä. Sen sijaan rivijäsenissä on selkeästi suurempi osuus fyysisen työn tekijöitä kuin aktiiveissa. Samoin keskustapuolueessa fyysisen työn tekijät ovat vähemmistössä, kun tarkastellaan puolueen aktiiveja. Kokoomuksessa hajontaa voidaan puolestaan havaita yrittäjissä, joiden osuus on suurempi ak-

tiivissa kuin rivijäsenissä. Sosialidemokraateissa on aktiivien ja rivijäsenien osalta samanlainen ammattirakenne kuin perussuomalaisissa, mutta erot ovat hieman pienempiä. Voidaan kuitenkin havaita tilastollisesti merkitsevä ero työntekijöissä, joiden osuus on selkeästi suurempi rivijäsenissä kuin puolueaktiiveissa. Vasemmistoliitossa puolueen aktiivit ovat puolestaan useammin teknokraatteja kuin puolueen rivijäsenet.

Seuraavaksi tarkastelemme puolueiden ammattirakenteiden muutosta sen perusteella, kuinka kauan he ovat olleet jäseninä. Kuviossa 4 on esitetty EGP-g-luokitukset alle 5 vuotta ja yli 10 vuotta puoluejäseninä olleille. (Liitetaulukossa 4 on esitetty myös 5–10 vuotta jäseninä olleiden osuudet, ks. www.julkari.fi.) Vuositasolla voidaan ajatella, että alle viisi vuotta puolueessa olleet ovat liittyneet vuoden 2011 eduskuntavaalien aikana tai niiden jälkeen. Vertailtaessa vuoden 2011 jäl-

Kuvio 4. Puolueiden ammatillinen jakautuminen puoluejäsenyyden keston mukaan, %. Tarkat osuudet on esitetty liitetaulukossa 3 (ks. www.julkari.fi).

keen puolueisiin liittyneitä jäseniä aikaisemmin liittyneisiin voidaan huomata, että puolueiden perinteiset intressiryhmäsidoitukset ovat osittain hälventymässä tai ainakin muuttumassa.

Erityisen suuria muutokset ovat olleet keskustan jäsenistössä, jossa yrittäjien osuus on uusimpien jäsenten keskuudessa lähes puolet pienempi kuin aikaisemmin. Tämä muutos selittyy maanviljelijöiden kokonaismäärän vähenemisellä: yli 10 vuotta sitten puolueeseen liittyneistä noin 18 prosenttia on maanviljelijöitä, kun vastaavasti alle 5 vuotta puolueeseen liittyneistä ainoastaan 4 prosenttia. Maanviljelijöiden suhteellisen osuuden pienentyessä puolueeseen on liittynyt aikaisempaa enemmän sosiaali- ja kulttuurialan asiantuntijoita sekä toimistotyöntekijöitä.

Perussuomalaisen jäsenistön ammattirakenteen muutos näyttäytyy osittain samanlaisena kuin keskustassa. Fyysisen työn tekijöiden osuus on suurempi uusissa jäsenissä, kun vastaavasti yrittäjien osuus on pienempi. Kokoomuksessa sen sijaan teknokraattien osuus on uusien jäsenten keskuudessa pienempi kuin aiemmin puolueeseen liittyneissä. Puolueen uusista jäsenistä yhä useampi on työntekijäammattissa. Pienentyvä teknokraattien osuus on kuitenkin korvautunut hyvin tasaisesti kaikista eri ammattiluokista. Tämä havainto saattaa enteillä sitä, että myös kokoomus on kyennyt mukautumaan uudenaikaisiin arvopuolueistumisen asettamiin kehyksiin ja osin hälventämään suhdettaan sen perinteisiin ydinintressiryhmiin – korkeasti koulutettuihin ja korkeassa yhteiskunnallisessa asemassa oleviin teknokraatteihin.

Sosiaalidemokraattien kannatus on laskenut merkittävästi 20 vuoden aikana eduskunta-, kunta- ja europarlamenttivaaleissa. Erityisesti kaksissa edellisissä vaaleissa puolueen on nähty menettäneen perinteisiä työväen ääniä perussuomalaisille (Westinen 2016). Tältä osin onkin kiinnostavaa havaita ennako-oletuksista poiketen, että puolueen tuoreimmissa jäsenissä on suurempi osuus fyysisen työn tekijöitä kuin aiemmin. SDP:n puoluejäsenten ammattirakenteissa tapahtuneet muutokset eivät täten ole suoranaisesti linjassa äänestäjiä koskevien havaintojen kanssa. Pikemminkin perinteisistä työväenpuolueista tapahtuva vuoto perussuomalaisiin kohdentuu enemmälti vasemmistoliittoon, kun tarkastellaan puoluejäsenistöissä tapahtuneita muutoksia.

Vihreissä ja vasemmistoliitossa on havaittavissa muutoksia, jotka tukevat ajatuksia näiden kahden puolueen osittaisesta samankaltaistumisesta. Vih-

reissä on perinteisesti ollut poikkeuksellisen suuri osuus sosiaali- ja kulttuurialan asiantuntijoita, mutta heidän osuutensa on verrattain pieni uusien jäsenten keskuudessa. Alle viisi vuotta puolueen jäsenenä olleissa on aikaisempaa suurempi osuus jäseniä työntekijäluokista.

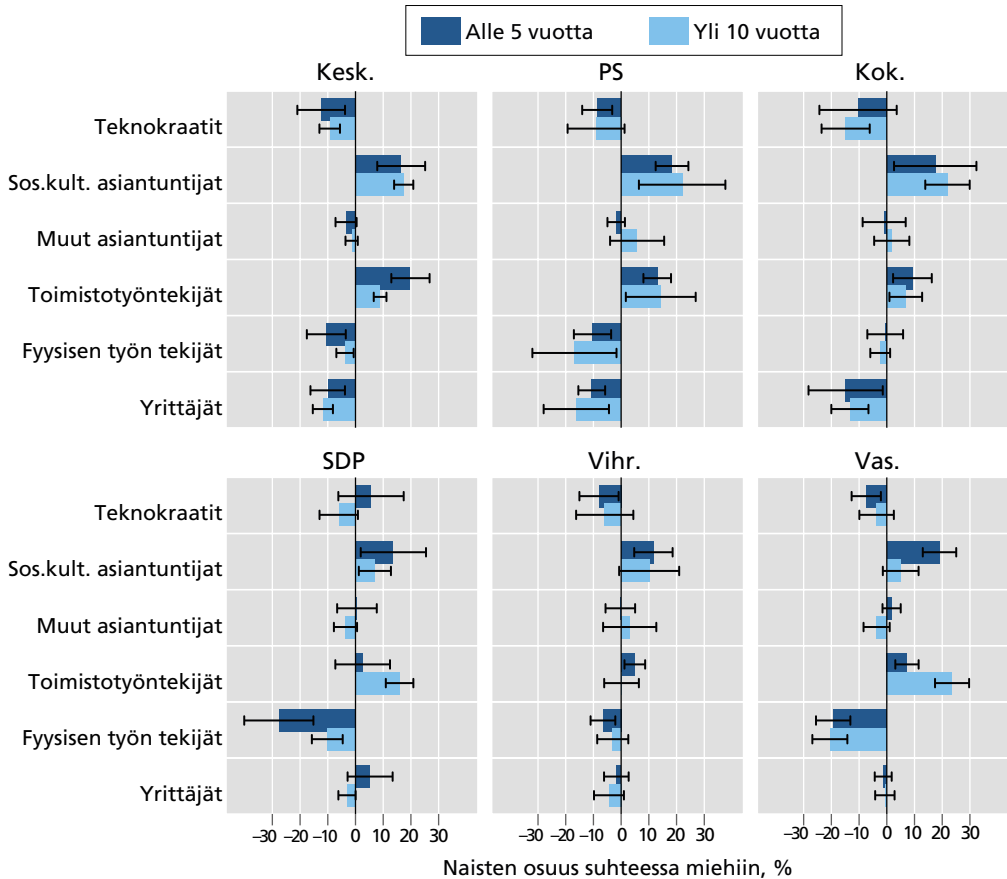
Vasemmistoliitossa on puolestaan tapahtumassa päinvastainen muutos kuin vihreissä. Puolueessa erityisesti sosiaali- ja kulttuurialan asiantuntijoiden osuus on suurempi tuoreiden jäsenten keskuudessa, kun samaan aikaan, yhtä lailla kuin sosiaalidemokraateissa, teknokraattien osuus on pienempi. Kaikkiaan on kuitenkin tärkeää huomioda, että muutoksista huolimatta vasemmistoliitossa on edelleen selvästi enemmän fyysisen työn tekijöitä verrattuna vihreisiin.

Koska ammattirakenteet ovat Suomessa edelleen vahvasti sukupuolittuneet, katsoimme ammattirakenteita sukupuolittain eri puolueissa puoluejäsenyyden keston mukaan. Kuten on oletettava, Suomen työmarkkinoiden sukupuolittuneisuus heijastuu voimakkaasti myös kaikkien puolueiden jäsenten ammattirakenteissa.³ Puolueiden mies- ja naisjäsenten ammattirakenteiden erot näyttävät puolueesta riippumatta hyvin samankaltaisilta. Miehet ovat useimmiten teknokraatteja, kun naiset puolestaan kuuluvat kaikissa puolueissa useammin sosiaali- ja kulttuurialan asiantuntijoihin. Lisäksi vihreitä lukuun ottamatta kaikissa puolueissa on havaittavissa väestötasolta heijastuva sukupuolijakauma myös toimistotyöntekijöiden ja fyysisen työn tekijöiden välillä.

Puolueiden välisen ammattirakenteiden yhtäläisyyden kuitenkin rikkoo yrittäjien ja ammattitaitoisten työntekijöiden luokat. Yrittäjien osalta hallituspuolueiden sisällä on 10–15 prosenttiyksikön ero sukupuolten välillä miesten eduksi, kun oppositio puolueissa eroja ei ole juuri lainkaan. Sen sijaan perinteisissä työväenpuolueissa, SDP:ssä ja vasemmistoliitossa, on ammattitaitoisina työntekijöinä merkittävästi suurempi osuus miehiä kuin naisia.

Vaikka ammattirakenteiden sekä puolueiden jäsenistöjen muutos on varsin hidasta, tarkastelumme osoittaa myös muutamia erityisen kiinnostavia muutostrendejä, jotka kuvaavat hyvin puolueiden jäsenrakenteiden muutoksia. Kuviosta 5 voidaan päätellä, että vihreiden ja vasemmistoliiton samankaltaistuminen näyttäisi perustuvan ainakin osittain siihen, että puolueiden jäsenten ammattira-

3 Luvut on saatavissa kirjoittajilta erikseen pyydettyäessä.

Kuvio 5. Naisten ammatillinen jakautuminen suhteessa miehiin eri ammattiluokissa puoluejäsenyden keston mukaan, %. Tarkat erot osuuksissa on esitetty liitetaulukossa 4 (ks. www.julkari.fi).

kenteet ovat lähentyneet toisiaan sukupuolittain. Vasemmistoliiton uudet jäsenet ovat yhä useammin korkeakoulutettuja sosiaali- ja kulttuurialan asiantuntijatehtävissä toimivia naisia. Sen sijaan toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijöiden naisvaltaisuus on puolueessa vähentynyt. Sosiaalidemokraattien jäsenissä puolestaan on viime vuosina tapahtunut selkeää muutosta kohti perinteistä miesvaltaista työväenpuoluetta, kun puolueen tuoreimmista miesjäsenistä merkittävästi suurempi osa tekee jotain fyysisistä töitä.

Huomionarvoista on lisäksi, että – päinvastoin kuin vasemmistoliiton kanssa – keskustan uudemmat naisjäsenet ovat toimistotyöntekijöitä. Tämä kuvaa osin pitkään käynnissä ollutta hidasta kehitystä, jossa puolueen miesvaltaisten maanviljelijöiden osuus laskee. Perussuomalaisen ja kokoomuksen mies- ja naisjäsenten väliset ammattirakenteelliset erot eivät ole juurikaan muuttuneet uusien jäsenten liittyessä puolueeseen.

Johtopäätökset

Tulostemme mukaan puolueilla on edelleen voimakkaat yhteydet niiden ydinintressiryhmiin: kokoomus näyttyy hyvin toimeentulevien, yrittäjien ja elinkeinoelämän intressien edustajana, keskusta maaseudun etujen ajajana ja SDP työväestön intressien edustajina (vrt. Koironen & al. 2017; Valen & Rokkan 1974). Puolueiden jäsenistöjen ammattirakenteita tarkastelemalla voidaan puolueiden välillä kuitenkin hahmottaa entistä monivahteisempia jakolinjoja, jotka kytkeytyvät työelämän prekarisaatiosta ja postmateriaalisista arvoista kumpuavan uuden vasemmiston syntyyn (Westinen 2015) sekä sille vastavoimana toimivan rakennemuutoksen ja uuskonservatiivisiin arvoihin liittyvään oikeistopopulismin nousuun (Inglehart & Norris 2016). Näyttääkin siltä, että perinteinen luokkajoinen ammattirakennepohjainen analyysi on osin kyvytön kuvaamaan työn sekä ammattirakentei-

den moninaistumista jälkiteollisessa yhteiskunnassa. Tästä johtuen tarvitaan tarkempiin ammattiluokitteluihin perustuvia mikroanalyseja.

Teollisuuden rakennemuutoksen seurauksien voidaan arvioida vaikuttaneen niin toimihenkilöiden kuin työntekijöiden asemaan. Ensinnäkin teknokraattien suhteellisen osuuden vähentymisen voidaan nähdä osin juontuvan palvelusektorin suhteellisesta kasvusta teollisuuden ja alkutuotannon kustannuksella (Rikama 2006). Yhä suurempi osa asiantuntijoiden työpaikoista onkin syntynyt nimenomaan palvelusektorille (Alatalo & al. 2015). Tämä ilmenee myös puoluejäsenistöjen ammattirakenteista, sillä teknokraattien suhteellinen osuus puolueissa on yleisesti vähentynyt.

Viime vuosikymmenten aikaiset teollisuuden aloja muovanneet monikansalliset kehityskulut ovat paikannettavissa myös puolueiden ammattirakenteissa tapahtuneissa muutoksissa. Kun perinteisesti työväenammattiteja edustavat puoluejäsenet ovat jakaantuneet Suomessa sosiaalidemokraattien ja vasemmistoliiton välillä, 2000-luvulla merkittäväksi työväen parlamentaariseksi edustajaksi on noussut myös perussuomalaiset. Oikeistopopulismi näyttääkin tarjonneen uuden poliittisen vaihtoehdon nimenomaan työväen edustajille myös puoluejäsentien ammattirakenteiden tarkastelun perusteella (vrt. Rahkonen 2011).

Samoin perinteisten vasemmistopuolueiden sisäisissä ammattirakenteissa voidaan havaita merkittäviä muutoksia, sillä sosialidemokraattien ja vasemmistoliiton uudet jäsenet poikkeavat toisistaan kohtalaisen merkittävällä tavoilla. Fyysistä työtä tekevien miesten suhteellinen osuus on kasvanut sosiaalidemokrateissa ja vähentynyt vasemmistoliitossa. Ammattirakenteiden perusteella voidaan nähdä, että sosiaalidemokraatit ovat kulumisen vuosikymmenen aikana palanneet voimakkaammin perinteiseksi työväenpuolueeksi, kun vasemmistoliitto puolestaan on alkanut muuntaa niin sanotun uuden vasemmiston puolueeksi. Vuodesta 2006 lähtien vasemmisto on kasvatanut jäsenmääräänsä erityisesti sosiokulttuurisilla aloilla työskentelevillä ja nuorilla kaupunkilaisilla asiantuntijajäsenillä (Koironen & al. 2017b).

Vasemmistoliiton toimihenkilöitymisen ja naisistumisen voidaan nähdä olevan yhteydessä työelämän prekarisoitumiseen, jossa työelämä on muuttunut epävarmemmaksi erityisesti sosiaali- ja kulttuurialan korkeakoulutetuilla (esim. Pyöriä & Ojala 2016, 55). Muun muassa puolueen sisältä kumpuavien diskurssien mukaan puolue on pyr-

kinyt irtaantumaan perinteisestä työntekijäjärjestöjen etupiiristä ja puolueen toiminnan voidaan nähdä rakentuvan yhä voimakkaammin postmateriaalisten arvojen kannatukselle sekä niin kutsutun prekariaatin etujen ajamiseen (Kontula & Kujanen 2010). Täten korkeasti koulutettujen työelämän epävarmuuden lisääntyminen näyttääkin muovanneen suomalaista poliittista kenttää merkittävällä tavalla.

Vasemmiston kasvattaessa suositaan sosiaali- ja kulttuurialan asiantuntijoiden keskuudessa, vihreiden jäsenistössä on puolestaan laajentunut toimistotyöntekijöiden ja fyysistä työtä tekevien osuudet. Tämä osittain kertoo puolueen hiltajattaisesta muuntumisesta yleispuolueeksi. Vihreiden yleispuolueistumisen voidaan nähdä kytkeytyvän myös arvojen muutokseen ja postmateriaalisten arvojen leviämiseen (Inglehart 2008; Dalton 2014). Vihreistä näyttää tulleen uudenlainen postmaterialistisiin arvoihin nojautuva keskustapuolue, johon tunnetaan läheisyyttä niin vasemmalta kuin oikealta (Koivula & al. 2017; Koironen & al. 2017b). Ammattirakenteen muutoksesta huolimatta voidaan kuitenkin edelleen nähdä, että vihreillä on erittäin selkeät yhteydet korkeasti koulutettuihin sekä erityisesti sosiaali- ja kulttuurialan asiantuntijoiden intresseihin.

Ammattiaseman tarkastelun avulla on mahdollista hahmottaa myös yhteiskunnallisen aseman yhteyttä poliittiseen vaikutusvaltaan puolueiden sisällä. Lähtökohtanamme artikkelissa oli, että puolueaktiiveilla olisi enemmän valtaa puolueessa kuin rivijäsenillä. Puolueiden aktiivi- ja rivijäseniä tarkasteltaessa voidaan huomata, että fyysisen työn tekijät eivät ole aktiivisempia missään puolueessa ja keskustassa sekä perussuomalaisissa fyysisen työn tekijöiden suhteellinen on osuus merkittävästi alhaisempi aktiivijäsentien keskuudessa. Yrittäjät puolestaan näyttävät kuuluvan useimmin aktiivijäseniin keskustan, perussuomalaisten sekä erityisesti kokoomuksessa. Samoin tarkasteltaessa karkeammin vain toimihenkilöitä suhteessa työntekijöihin huomataan, että korkeammassa yhteiskunnallisessa asemassa olevat kuuluvat useimmin puolueaktiiveihin. Tältä osin yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksien epätasaisen jakautumisen voidaan nähdä toistuvan myös puolueiden jäsenistöissä (ks. Wass & Grönlund 2016).

Näyttäisi siltä, että puolueiden sukupuolten väliseen tasa-arvoon liittyvät poliittiset tavoitteet sekä puolueiden jäsenistön ammatilliset rakenteet limittyvät voimakkaasti toisiinsa. Nykyisin kaik-

ki puolueet suhtautuvat lähtökohdiltaan myönteisesti sukupuolten väliseen tasa-arvoon, mutta puolueiden välillä on merkittäviä eroja siinä, minäkäläisiä käytännön toimenpiteitä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseen kohdennetaan (Niemi 2016.) Puolueista erityisesti vihreät ja vasemmistoliitto ovat toistuvasti korostaneet sukupuolten tasa-arvon merkitystä erityisesti työelämässä.⁴ Muun muassa Vihreän liiton entinen puheenjohtaja Ville Niinistö on tuonut esille, miten Juha Sipilän hallituksen leikkaukset julkisella sektorilla tuntuvat kipeimmin nimenomaan julkisella sektorilla työskenteleviin naisiin ja ovat siksi uhka sukupuolten väliselle tasa-arvolle (Liimatainen 2016).

Toisaalta puoluepolitiikan, sukupuolen ja ammattisektorin yhteen kietoutuminen liittyy myös voimakkaasti pohjoismaisen hyvinvointivaltion kehittymiseen 1960-luvulta lähtien. Naisille suosiolliset sosiaalipoliittiset etuudet, kuten julkiset hoivapalvelut ja perhevapaat, edistivät merkittävästi naisten autonomiaa ja siirtymistä työelämään. Samalla julkinen sektori työllisti työelämään siirtyneet naiset varsin tehokkaasti, sillä naiset täyttivät 1960–1990-lukujen välillä julkiselle sektorille syntyneistä työpaikoista 85 prosenttia (Julkunen 2016). Erityisesti sosiaali- ja kulttuurialan asiantuntijoissa on paljon julkisella sektorilla työskenteleviä naisia, mikä heijastunee myös siihen, että kyseisten alojen työntekijöiden edustamat puolueet suhtautuvat hyvin positiivisesti julkiseen sektoriin (vrt. Forma 1999, 32; Saarinen 2013). Vastaavasti oikeistolaista politiikkaa ajavien hallituspuolueiden jäsenet ovat usein miesvaltaisissa teknokraattiammateissa toimivia. Hallituspuolueiden ammattirakenteiden vaikutus saattaa näkyä harjoitetussa politiikassa siten, että kyseiset puolueet ovat ajaneet voimakkaasti suomalaisen elinkeinoelämän etuja.

Kun tarkastellaan puolueiden jäsenistöjen ammattirakenteita nykyisten valtasuhteiden ja erityisesti vuoden 2015 eduskuntavaalien valossa, Güvelin (2006) luokituksen avulla voidaan hahmottaa, miten nykyisessä poliittisessä kentäs-

sä jako teknokraatteihin ja sosiaali- ja kulttuurialan asiantuntijoihin on yksi merkittävä puolueita erotteleva tekijä. Puolueiden ammattirakenteissa on nähtävissä, miten vaalien jälkeen muodostetun hallituksen puolueissa oli merkittävästi enemmän teknokraatteja, kun sosiaali- ja kulttuurialan asiantuntijoiden suhteellinen osuus on verrattain suuri oppositiossa, etenkin vihreissä ja vasemmistoliitossa. Tietääksemme missä määrin puolueiden välinen eroavuus kyseisten ammattirakenteiden osalta heijastelee uusia intressipohjaisia jakolinjoja puolueiden välillä, tarvitsemme lisää väestötason tutkimusta teknokraattien ja sosiaali- ja kulttuurialan asiantuntijoiden eroista puoluevalinnassa, arvokysymyksissä ja talouspoliittisissa mielipiteissä.

Koska aineistomme ovat otospohjaisia, hyödynsimme puolueiden ammattirakenteiden vertailussa 95 prosentin todennäköisyyteen perustuvia luottamusvälejä. Havaittujen erojen suuruudesta huolimatta, perusjoukkoon tehtyjen estimointien tulokinnassa on tärkeää huomioida, että puolueiden jäsenistöt ovat varsin vähän tutkittuja perusjoukkoja ja kyselyjemme vastausosuudet kohtalaisen matalia. Sen vuoksi emme voi olla täysin varmoja siitä, kuinka hyvin aineistostamme estimoitujen todennäköisyyksien luottamusvälit kuvaavat koko perusjoukkoja (vrt. Cumming & Finch 2005). Lisäksi on tärkeää ottaa huomioon, että puolueiden jäsenistöt ovat koko ajan muutoksessa, mistä johtuen tutkimus tulisi toistaa uudelleen tasaisin väliajoin.

Jatkossa olisi myös kiinnostavaa tarkastella sitä, millä todennäköisyydellä eri ammattiryhmistä päädytään eri puolueiden jäseniksi. Tulosten yleislettävyyden vuoksi sen kaltainen analyysi vaatisi jäsenkyselyjen toteuttamista etenkin kristillisdemokraateille ja RKP:lle, mutta myös pienpuolueille. Sen lisäksi tuloksia olisi hyvä suhteuttaa myös kansainvälisiin jäsentutkimuksiin erityisesti pohjoismaisessa kontekstissa, jossa puoluejärjestelmät ja työelämän rakenteet ovat kohtalaisen lähellä toisiaan. Tämän artikkelin tulokset tarjoavat myös hyvän mahdollisuuden jatkotutkimukselle, jossa tulemme tarkastelemaan puolueiden kannattajien ammattirakenteita. Tällä tavoin pystymme vertailemaan kannattajien ja jäsenten ammattiluokkia keskenään sekä tarkastelemaan, missä määrin puolueiden jäsenistöt edustavat kannattajiaan.

Saapunut 7.6.2017
Hyväksytty 15.1.2018

⁴ Suomessa vihreillä on oma erityisasemansa eduskunta- puolueista sukupuolten tasa-arvon ajamisessa. Feministit olivat perinteisesti toimineet politiikassa pitkälti vasemmistolaisissa liikkeissä ja puolueissa, mutta 1980-luvun alkupuolella aiemmin muualla vaikuttaneita naisaktiiveja alkoi hakeutua vaihtoehtoihin liikkeisiin, kuten vihreään liikkeeseen ja rauhan liikkeeseen (Jallinoja 1983, 204–208). Lisäksi, vuonna 1987 Vihreää liittoa perustettaessa feministit muodostivat yhden puolueen perustajajäsenyhdistyksistä (Zilliacus 2001).

KIRJALLISUUS

- Abendschön, Simone & Steinmetz, Stephanie: The gender gap in voting revisited: Women's party preferences in a European context. *Social Politics*, 21 (2014): 2, 315–344.
- Alatalo, Johanna & Maunu, Tallamaria & Räsänen, Heikki & Tuomaala, Mika: Uusien työpaikkojen synty toimipaikoissa 2011–2014. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö, 2015.
- Bennett, W. Lance: The personalization of politics: Political identity, social media, and changing patterns of participation. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* 644 (2012): 1, 20–39.
- Borg, Sami: Puolueet ja edustuksellinen kunnallisdemokratia: tutkimus poliittisesta edustautumisesta ja legitimititeetistä. Tampere: Tampereen yliopisto, 1998.
- Cumming, Geoff & Finch, Sue: Inference by eye: confidence intervals and how to read pictures of data. *American Psychologist* 60.2 (2005): 170.
- Dalton, Russell J.: *Citizen Politics: Public Opinion and Political Parties in Advanced Industrial Democracies*. Los Angeles: SAGE, 2014.
- Erola, Jani: Social Mobility and Education of Finnish cohorts born 1936–1975 – Succeeding While Failing in Equality of Opportunity? *Acta Sociologica* 52 (2009): 4, 307–327.
- Forma, Pauli: *Interests, institutions and the welfare state*. Helsinki: Stakes, 1999.
- Güveli, Ayse: New social classes within the service class in the Netherlands and Britain: adjusting the EGP class schema for the technocrats and the social and cultural specialists. Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen, 2006.
- Güveli, Ayse & Luijckx, Ruud & Ganzeboom, Harry B.G.: Patterns of intergenerational mobility of the old and new middle classes in a post-industrial society: Netherlands 1970–2006. *Social Science Research* 41 (2012), 224–241.
- Hart, Linda & Kovalainen, Anne & Holli, Maria: Gender and power in politics and business in Finland. S. 65–130. Teoksessa Niskanen, Kirsti & Nyberg, Anita: *Kön och makt i Norden Del I Landsrapporter. Kööpenhamina: Nordiska ministerrådet*, 2009.
- Inglehart, Ronald: Changing Values among Western Publics from 1970 to 2006. *West European Politics* 31 (2008): 1–2, 130–146.
- Inglehart, Ronald & Norris, Pippa: *Rising Tide: Gender Equality and Cultural Change Around the World*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003.
- Inglehart, Ronald & Norris, Pippa: The Developmental Theory of the Gender Gap: Women's and Men's Voting Behavior in Global Perspective. *International Political Science Review* 21 (2000): 4, 441–463.
- Inglehart, Ronald & Norris, Pippa: Trump, Brexit, and the Rise of Populism: Economic Havnots and Cultural Backlash. HKS Working Paper No. RWP16-026, 2016. <https://ssrn.com/abstract=2818659> (luettu 1.3.2017)
- Jallinoja, Riitta: Suomalaisen naisasialiikkeen taistelukaudet: naisasialiike naisten elämäntilanteen muutoksen ja yhteiskunnallis-aatteellisen murroksen heijastajana. Helsinki: WSOY, 1983.
- Jansen, Giedo & De Graaf, Nan Dirk & Need, Ariana: Class voting, social changes and political changes in the Netherlands 1971–2006. *Electoral Studies* 30 (2011): 3, 510–524.
- Jansen, Giedo & Geoffrey Evans & Nan Dirk De Graaf: Class voting and Left–Right party positions: A comparative study of 15 Western democracies, 1960–2005. *Social science research* 42 (2013): 2, 376–400.
- Jokinen, Eeva & Venäläinen, Juhana & Vähämäki, Jussi: Johdatus prekaarien affektien tutkimukseen. S. 7–30. Teoksessa Jokinen, Eeva & Venäläinen, Juhana (toim.): *Prekarisaatio ja affekti*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 2015.
- Julkunen, Raija: Sukupuoli valtiollisen politiikan kohteena. S. 231–256. Teoksessa Husso, Marita & Heiskala, Risto (toim.): *Sukupuolirikitys*. Helsinki: Gaudeamus, 2016.
- Jutila, Karina: Yksillä säännöillä, kaksilla korteilla? Empiirinen tutkimus Suomen Keskustan sisäisestä päätöksenteosta. Tampere: Tampere University Press, 2003.
- Katz, Richard & Mair, Peter: The cartel party thesis: a restatement. *Perspectives on politics* 7 (2009): 4, 753–766.
- Keipi, Teo & Koironen, Ilkka & Koivula, Aki & Saarinen, Arttu: A deeper look at party members – assessing members' and supporters' social structure. *Research on Finnish Society* 10 (2017): 2, 162–170.
- Koironen, Ilkka & Koivula, Aki & Saarinen, Arttu & Räsänen, Pekka: Puolueiden rakenteet ja jäsenistön verkostot. Helsinki: KAKS – Kunnallisanalan kehittämissäätöön Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 103, 2017a.
- Koironen, Ilkka & Koivula, Aki & Saarinen, Arttu: Puoluejäsenet suurennuslasin alla – tarkastelussa jäsenten sosiaalinen rakenne. *Tieteessä tapahtuu* 35 (2017b): 2, 11–18.
- Koivula, Aki & Sirppiniemi, Ringa & Koironen, Ilkka & Oksanen, Janna: Arkielämä ja osallistuminen-kyseleyn tutkimuslause. Working Papers in Economic Sociology IX. Turun yliopisto: Turku, 2017
- Kontula, Anna & Kuhanen, Tomi: Vasemmistoliiton sukupolvet. *Megafoni*, 8 (2010), 8–16. <http://www.megafoni.org/vasemmistoliiton-sukupolvet> (luettu 25.8.2017)
- Koskimaa, Vesa: Onko valta siirtynyt puolueissa kenttäväeltä eliiteille? S. 111–138. Teoksessa Niemi, Mari K & Raunio, Tapio & Ruostetsaari, Ilkka (toim.): *Poliittinen valta Suomessa*. Tampere: Vastapaino, 2017.
- Knutsen, Oddbjørn: *Social Structure, Value Orientations and Party Choice in Western Europe*. Lontoo: Springer, 2017.
- Liimatainen, Karoliina: Vihreät puoluekokouksessa: Sipilän hallitus rakentaa ”kotiaityhteiskuntaa”. *Helsingin Sanomat*, 21.5.2016. <http://www.hs.fi/politiikka/art-2000002902404.html> (luettu 4.4.2017)
- Mickelsson, Rauli: Suomen puolueet: vapauden ajat maailmantuskaan. Tampere: Vastapaino, 2015.

- Mikkilä, Elina: Naisten ja miesten ammatit ja työt. S. 65–82. Teoksessa Pietiläinen, Marjut (toim.): Työ, talous ja tasa-arvo. Helsinki: Tilastokeskus, 2013.
- Niemi, Mari K.: Gender Equality Achieved? Women in Finnish Politics. S. 313–334. Teoksessa Karvonen, Lauri & Paloheimo Heikki & Raunio, Tapio (toim.): The Changing Balance of Political Power in Finland. Tukholma: Santérus Academic Press, 2016.
- Oesch, Daniel: Explaining Workers' Support for Right-Wing Populist Parties in Western Europe: Evidence from Austria, Belgium, France, Norway, and Switzerland. *International Political Science Review* 29 (2008): 3, 349–373.
- Pöyriä, Pasi & Ojala Satu: Prekaarin palkkatyön yleisyys: liioitellaanko työelämän epävarmuutta. *Sociologia* 52 (2016): 1, 45–63.
- Rahkonen, Juhon: Perussuomalaisten ruumiin avaus: Onko työväen protestipuolueen kannatus saavuttanut vielä ylärajansa? *Yhteiskuntapolitiikka* 76 (2011): 4, 425–435.
- Rikama, Samuli: Palvelut työllisyyden moottorina. *Tieto & trendit* 6–7 (2006). http://www.stat.fi/tup/tietotrendit/tt_06_06_palvelut.html (luettu 3.4.2017)
- Rinne, Risto & Silvennoinen, Heikki & Karalahti, Mira & Varjo, Janne: Kouluvalinta keskiluokan hankkeena – keskiluokan fraktioiden eriytyvät valinnat ja asenteet. S. 401–436. Teoksessa Seppänen, Piia & Kalalahti, Mira & Rinne, Risto & Simola, Hannu (toim.): Lohkoutuva peruskoulu: Perheiden koulunvalinnat, yhteiskuntaluokat ja koulutuspolitiikka. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura, 2015.
- Saarinen, Arttu: Eduskuntapuolueiden terveyspoliittiset linjaukset 2000-luvulla. S. 314–324. Teoksessa Sihto, Marita & Palosuo, Hannele & Topo, Päivi & Vuorenkoski, Lauri & Leppo, Kimmo (toim.): Terveyspolitiikan perusta ja käytännöt. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 2013.
- Tilastokeskus: Ammatillinen eriytyminen sukupuolen mukaan jatkuu vuonna 2013, 2015. http://tilastokeskus.fi/til/tyokay/2013/04/tyokay_2013_04_2015-10-23_tie_001_fi.html (luettu 5.1.2017)
- Vaalitutkimuskonsortio: Puolueiden jäsenmäärien kehitys (ilmoitetut jäsenrekisteritiedot), 2017. http://www.vaalitutkimus.fi/fi/kiinnittyminen/puolueiden_jasenmaarien_kehitys.html (luettu 23.3.2017)
- Valen, Henry & Rokkan, Stein: Norway: Conflict structure and mass politics in a European periphery. S. 315–370. Teoksessa Rose, Richard (toim.): Electoral behavior: A Comparative Handbook. New York: Free Press, 1974.
- Wass, Hanna & Borg, Sami: Yhdenvertaisuus äänestyskopissa: äänestysaktiivisuus vuoden 2015 eduskuntavaaleissa S. 177–199. Teoksessa Grönlund, Kimmo & Wass, Hanna (toim.): Poliittisen osallistumisen eriytyminen: Eduskuntavaalitutkimus 2015. Helsinki: Oikeusministeriö, 2016.
- Wass, Hanna & Grönlund, Kimmo: Johdanto: yhdenvertaisuus ja poliittisen osallistumisen eriytyminen. S. 29–45. Teoksessa Grönlund, Kimmo & Wass, Hanna (toim.): Poliittisen osallistumisen eriytyminen: Eduskuntavaalitutkimus 2015. Helsinki: Oikeusministeriö, 2016.
- Weeden, Kim A. & Grusky, David B.: The Three Worlds of Inequality. *American Journal of Sociology* 117 (2012): 6, 1723–1785.
- Westinen, Jussi: Puoluevalinta Suomessa 200-luvulla. S. 249–272. Teoksessa Kimmo Grönlund & Hanna Wass (toim.): Poliittisen osallistumisen eriytyminen – Eduskuntavaalitutkimus 2015. Helsinki: Oikeusministeriö, 2016.
- Westinen, Jussi: Cleavages in contemporary Finland: a study on party-voter ties. Turku: Åbo Akademi University Press, 2015.
- Williams, Richard. “Using the margins command to estimate and interpret adjusted predictions and marginal effects.” *Stata Journal* 12.2 (2012): 308.
- Zilliacus, Kim: ‘New politics’ in Finland: The greens and the left wing in the 1990s”. *West European Politics* 24 (2001): 1, 27–54.

ENGLISH SUMMARY

Arttu Saarinen & Aki Koivula & Ilkka Koiranen & Jukka Sivonen: From three-tiered system to more nuanced distinctions? The occupational structure of the six largest parliamentary parties' memberships (Kolmijaosta hienojakoisempiin eroihin? Tarkastelussa kuuden suurimman eduskuntapuolueen jäsenistöjen ammattirakenteet)

While traditional political parties have grown up around the social class structure, the formation of new parties is influenced more by values. In Finland the memberships of traditional and large parties have been falling in recent decades, at the same time as newer parliamentary parties have managed to increase their memberships. It has been suggested, on the one hand, that political participation has become individualized and detached from class identity; and on the other hand, that social classes have changed rather than lost their significance. Still, research on Finnish party memberships – which are at the centre of the ongoing change – is relatively scarce. This study is based on

survey data on members of the six largest parties in Finland (n=12,427).

The results point to an interesting divide between the parties that have been in government since the 2015 parliamentary elections and the opposition parties in terms of their occupational structure. The government parties have significantly more members working in self-employed and technocratic occupations, while the share of social and cultural specialists is relatively large in the opposition, especially among members of the Green League and the Left Alliance. The differing occupational structures of the Greens and the Finns, two new parties which represent opposite ends of the new value-based political spectrum, suggest that occupational factors still come into play in contradictions in the new political phase. In addition, the study shows that party members' occupational status generally varies according to the members' gender and activity within the parties.

Keywords: party members, occupational structure, social classes, political parties.